proLékaře.cz | 6.11.2026

Dopis redakci časopisu Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie

Vážení členové a členky redakční rady časopisu Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie,

v čísle 4 loňského ročníku časopisu Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie (ČSNN) jsem si s radostí na titulní stránce přečetl, že tentokrát je minimonografie věnována problematice ataxie [1], symptomu řady onemocnění, symptomu zásadně propojeného s dysfunkcí mozečku, jehož výzkum se v posledních několika letech významně posunul kupředu, a to nejen u onemocnění primárně spojených s mozečkem, ale i řadou dalších, např. z okruhu poruch hybnosti (movement disorders) [2 a jiní autoři]. Mezinárodní časopis The Cerebellum vydávaný od roku 2002 má aktuální impakt faktor 3,234 a těší se stále větší pozornosti neurovědců, genetiků i klinických neurologů vydávajících velmi citované přehledové i originální články (https://www.springer.com/biomed/neuroscience/journal/12311). Recentně se k němu přidává časopis Cerebellum and Ataxias (první číslo vyšlo v roce 2014), více zaměřený klinicky (https://cerebellumandataxias.biomedcentral.com/). Na odborných sympoziích se stále častěji objevují samostatné sekce věnované mozečku (např. na posledním kongresu Evropské společnosti pro klinickou neurofyziologii konaném na přelomu srpna a září 2017 v Budapešti aj.). Zjednodušeně a zkráceně řečeno, těšil jsem se na „up-to-date" přehled o ataxii prospěšný jak pro lékaře v pregraduální fázi přípravy na specializační atestaci, tak pro kolegy z klinické praxe, kteří mají představu o mozečku a s ním spojenou ataxii poměrně letitou a zastaralou. Bohužel musím s lítostí konstatovat, že autorky své příležitosti nejen nevyužily, ale naopak ji spíše odložily, což mne vedlo k rozhodnutí sdílet se čtenáři časopisu ČSNN svou skepsi.

Konkrétně: Když pominu zásadní nepoměr mezi počtem referencí, které jsou obvyklé pro minimonograii (v článku autorů Paulasová Schwabová et al je pouhých 13 citací), tak je daleko závažnější jejich časová distribuce: 1936 (Hennerova práce) až 2011, s jednou výjimkou odkazu na práci Růžičky a Marusiče z roku 2017 pojednávající o základním neurologickém vyšetření v jeho nejzákladnější podobě a citované pouze jednou. Tedy od roku 2011 se zjevně dle autorů na poli ataxie nic neudálo... Dalším zásadním bodem je, že minimonografie nepřináší vůbec žádnou novou informaci. Tedy méně znalého čtenáře spíše utvrzuje ve starých stereotypech, které o funkci mozečku, jeho spojení s dalšími částmi mozku a přístupu k ataxii mají a které získali v době svých pregraduálních a postgraduálních studií. Nejčastějším odkazem v uvedené minimonografii je citování prací Růžičky et al z roku 2007 a autorů Ropper a Brown z roku 2005. Autorkami je např. zcela pominut koncept Cerebellar Cognitive Affective Syndrome (CCAS) popsaný J. Schmahmannem v roce 1997 – průlomová práce spojující mozeček s nemotorickými funkcemi, stejně jako jiné vnímání symptomu ataxie [3]. Zcela nedotknuto je anatomicko-topografické dělení mozečku reflektující nové znalosti o jeho funkci a dysfunkci, jak je opakovaně publikováno v literatuře [4]. Diferenciální diagnostika je pouze částečným výčtem možných diagnóz. Pojem psychogenní ataxie, uváděný autorkami v tab. 1, je v novém konceptu recentní literatury označován jako funkční porucha hybnosti atd. Bohužel je nutné konstatovat, že oponenti minimonografie neodvedli svou práci zodpovědně. Pokud se nemýlím, tak koncept minimonografií v ČSNN má přinášet „state-of-the-art" v dané problematice, což se v tomto případě nestalo. A musím zdůraznit, že je to velká škoda. Neboť hlavní autorka prokázala svou schopnost publikovat kvalitní články v mezinárodních časopisech [5]. Budiž toto mementem pro všechny, kteří chtějí publikovat své články (což je velmi dobře). Čtenářská obec je náročná a může vyjádřit svůj kritický názor.

S pozdravem,
prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D.

Literatura

1. Paulasová Schwabová J, Daňková M. Ataxie. Ces Slov Neurol N 2017; 80/113(4): 379–391. doi: 10.14735/amcsnn2017379.

2. Burciu RG, Hess CW, Coombes SA et al. Functional activity of the sensorimotor cortex and cerebellum relates to cervical dystonia symptoms. Hum Brain Mapp 2017; 38(9): 4563–4573. doi: 10.1002/hbm.23684.

3. Schmahmann JD, Sherman JC. Cerebellar cognitive affective syndrome. Int Rev Neurobiol 1997; 41: 433–440.

4. Diedrichsen J, Balsters JH, Flavell J et al. A probabilistic MR atlas of the human cerebellum. Neuroimage 2009; 46(1): 39–46.

5. Schwabova J, Maly T, Laczo J et al. Application of a Scale for the Assessment and Rating of Ataxia (SARA) in Friedreich's ataxia patients according to posturography is limited. J Neurol Sci 2014; 341(1–2): 64–67. doi: 10.1016/j.jns.2014.04.001.